Forordning
angaaende
Vægt og Maal
paa Island.

Friderichsberg Slot den 18 Junii 1784.

Kiøbenhavn,
trykt hos Directeur P. M. Hopffner, Hans Kongelige
Majestæts og Universitets Bogtrykker.

Vi Christian den Syvende, af Guds Naade,

Konge til Danmark og Norge, de Venders og Gothers, Hertug udi Slesvig, Holsten, Stormarn, Dytmersken og Oldenborg;

gjøre alle vitterligt: at ligesom Vi ved Forordningen af 30 Maji 1776 dens 12te Afdeelings 3 Art. allernaadigst have afskaffet den til den Tiid i Vort Land Island brugende Maal og Vægt, og i den Sted befalet at indføre de ved Forordningen af 10 Januarii 1698 i Vore Riger Danmark og Norge anbefalede Vægt og Maal; saa have Vi, til Opfyldelsen af denne Vores allernaadigste Anordning, ikke allene befalet Vores Rente-Kammer at oversende til Sysselmændene paa bemeldte Island det fornødne Antal af de nødvendigste Sorter justeret Maal og Vægt, til Brug saavel ved Stridigheders Afgiørelse i sær paa Handels-Stederne, som og til Modeller af hvad Maal og Vægt Almuen til eget Brug maatte ville indrette, hvilke Sorter Maal og Vægt Sysselmændene skal være forbunden stedse at holde i forsvarlig Forvaring, paa det at de, som Inventarier ved deres Embeder kunde fra Formand til Eftermand afleveres; men endog til beqvemmere Efterle-

velse af denne Vores Befaling, have Vi hermed for Indbyggerne i bemeldte Vort Land Island allernaadigst villet bekiendtgiøre til allerunderdanigst Efterlevelse saa meget af Forordningen af 10 Januarii 1698, som dennem vedkommer:

1.

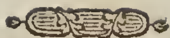
En Dansk Alen skal indeholde 2 Danske Fodder, og deles i Qvarteer, Ottende og Sextende Dele. Hver Dansk Fod er en halv Alen og holder 12 Tommer, og hver Tomme 12 Linier eller Straae. En Dansk Favn er 3 Alen eller 6 Fodder.

2.

Den Danske Korntønde, som uden Top holder 144 Potter, skal bestaae af 8 Skiepper, og hver Skieppe holde 18 Potter. En Olltønde skal holde 136 Potter, 1 Anker 39 Potter og 1 Trantønde 120 Potter eller 15 Kuttinger, halve Fierding og mindre Dele af hvert Slags efter Proportion. En Dansk Pot holder 4 Pæle, og en Pægel 2 halve Pæle.

3.

Sexten Danske Pund skulle giøre et Lispund og 20 Lispund et Skippund. Et Pund holder 2 Mark eller Sexten Unzer eller To og Tredive Lod. 1 Lod fire Qintin og 1 Qvintin fire Ort. Af Sølv Vægt eller Colnisk Vægt skulle 17 Pund være ligesaa tunge som 16 Pund Dansk Vægt. I øvrigt deles et Colnisk Pund i Mark, Unzer, Lod, Qvintin og Ort, ligesom det Danske Pund.

4.

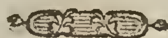
Al Vægt og Maal, som i Kiøb og Salg, samt al Slags Handel og Oppebørseler maae bruges, skal være tilbørligen stemplet eller brændt, om det ellers skal agtes for lovlig Vægt og Maal.

5.

Ligesom Magistraten i Kiøbenhavn herefter som hidtil bliver eene berettiget til at lade giøre, stemple, brænde og forhandle al Vægt og Maal, saavel for Handelen paa Island baade til eget Brug og Udsalg der i Landet, som og til Afbetiening for Øvrigheden sammesteds i deres Embeds-Forretninger; saa lade Vi nu for enhver af de 21 Sysselmænd sammesteds anskaffe og opsende følgende nødvendigste Sorter justeret Maal og Vægt, nemlig: 1 Korn Skieppe, 1 heel og 1 halv Kutting begge uden Skaft til tørre Vahrer, 1 heel og 1 halv Kutting med Skaft til Tranmaal, 1 Potte og 1 halv Potte-Maal, samt 1 heel og 1 halv Pægel samtlig af Tin, 1 ordinair Jern-Alen og 1 To Lispunds Bismer; hvilke Sorter Maal og Vægt skulle tiene til Brug saavel ved Stridigheders Afgiørelse om Maal og Vægt, være sig imellem Indbyggerne indbyrdes eller paa Handelsstæderne, som og til Modeller for hvad Maal og Vægt Almuen forfærdiger til eget Brug; og skulle Sysselmændene være forbundne til stedse at holde dem i forsynlig Forvaring, hvorfor de og som Inventaria ved deres Embeder fra hver Formand til Eftermand skulle afleveres, hvormed saavelsom alt andet, der angaaer Vægt og Maal og sammes rette Brug Stiftamtmanden og Amtmanden hver for sit Amt skulle have vedbørlig Opsyn.

6.

Efter disse Maal tillades Sysselmændene at justere Skiepper, hele og halve Kuttinger, hele og halve Potter, hele og halve Pæle,

samt Alenmaal, som Indbyggerne maatte behøve og forlange til Efterretteligbed i deres Huse, men ikke Bismer Vægt, ey heller nogen Maal, enten til Brug ved Handelen eller for dem selv, som Original-Maal, da alt saadant Maal uvægerlig bør anskaffes fra Kiøbenhavns Justeer-Kammer. Ingen maae og i Island understaae sig til selv at justere Maale-Kar eller Alen-Maal til Huusbrug, som han forfærdiger, eller saadant Maal til andre afhænde, inden det er af Sysselmanden efter Original-Maalet justeret og brændt. I vidrig Fald forbryder den, der bruger saadant ujusteret Maal, foruden Maalet selv, hvad han hver Gang handler med til Angiveren og desuden til Stedets Fattige den første Gang ligesaa meget som dets Værd, men anden Gang det dobbelte.

7.

De Mærker, som brændes paa de saaledes justerede Maal, skulle rettes efter dem, der findes paa Original-Maalene, paa det nær, at derpaa i Stedet for K, som er Kiøbenhavns Mærke, indbrændes de første Bogstaver af Sysselernes Navne, saasom N. M. Norder Mule. S. M. Sønder Mule. Ø. S. Øster Skaptefells. V. S. Vester Skaptefells. H. N. Hnappedals. S. N. Snæfells-Næss. B. st. Bardestrands. S. T. Strande. H. V. Hunevands. Sk. Skagefiords. Ø. Oefiords Syssel og saa fremdeles. Og paa det forbemeldte Original-Maal og Vægt desbedre kan undgaae al Beskadigelse, maae samme stedse holdes saaledes forvaret, at det ikke bruges uden allene, naar det behøves til Rettesnoer enten for andre Maals Justering eller for de om Maal og Vægt forefaldende Stridigheders Afgiørelse.

8.

Saasom alt gammelt Maal og Vægt i Island allerede er befalet at settes ud af Brug, og altsaa hverken dette eller noget andet,

end

end det ved Taxte-Forordningen af 30 Maji 1776 3 Art. samt ved denne Forordning paabudne bør findes sammesteds, saa skal og hver Sysselmand herefter have Magt og Rettighed til at bemægtige sig og cassere som ulovlig al saadan Vægt og Maal, som han i hans Syssel maatte finde at bruges uden at være stemplet eller brændt, enten i Kiøbenhavn eller af ham selv eller Formænd i Embedet, saavidt dem herved er tilladt at stemple eller brænde.

9.

Med det rette Danske Alenmaal skal maales alle Slags Baand, Snorer og deslige, som i Alental pleyer at forhandles, samt Lærred, Klæde, Vadmel, Kattun og alle Slags Stoffer af Silke, Uld og Linned og det midt paa Tøyet. Dansk Alen og Favnemaal skal og bruges til Gierder, Grøfter og andet Jordarbeyde, samt al Maaling af Jord og Grund.

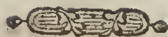
10.

Alle maalende Vahre, som giøre mindre end en Tønde, skulle maales og sælges efter hvert Slags Vahrers Beskaffenhed med Skiepper, Kuttinger eller halve Kuttinger, og naar deraf sælges mindre end en halv Kutting, skal det maales med rette stemplede Potte- og Pælemaal, og saaledes skulle og alle vaade Vahre maales og sælges.

11.

Ingen Maaletønde, Skieppe eller Kuttingmaal maae bruges uden de, som ere tilbørligen stemplede eller brændte, og skal alt det, som dermed maales af tørre Vahrer, lovlig istyrtes med Skuffer, uden siden at trykkes eller skuddes.

12.

12.

Alle tørre Vahrer skulle maales uden Top, og stryges efter Bredden, ingenlunde med den blotte Haand, men med et linieret rundt Strygholt, uden allene Steenkul og andre Kul, samt Bark og Kartofler, og deslige store Frugter, som maa maales med en lovlig Top.

13.

Med Korn-Tonden skal maales alle Slags Korn-Vahre og Frugter; og efter Korn-Tonden indrettes Maale-Tonden til Kul og Kalk; men Maale-Tonder til Steenkul og Bark efter Salt-Tonden. Humle skal ey sælges med Skieppe, men efter Vægt.

14.

Ingen anden end Dansk Vægt maae bruges til at veye Victualier, Kramvahre eller andet hvad Navn det haver, som pleyer og bør sælges efter Vægten. Masiv Sølv og Guld skal veyes med Cølnisk Vægt, som her er lignet og stemplet.

Apotheker-Vahre, som til Medicamenter forskrives, veyes med sædvanlig Medicin-Vægt; men naar de sælges i stort, veyes de, som alt andet, med stemplet Dansk Vægt.

15.

Paa Veye-Skaale skulle Armene være af lige Længde og Tykkelse, og Skaalene lige tunge, at naar Godset omskiftes i den Skaal, Loddene ligge, og Loddene i Godsets Skaal, skal samme Lighed i Vægten som tilforn befindes.

16.

16.

Intet maae maales med Potte, som kan maales med større Maal, saasom med Skiepper, Kuttinger eller halve Kuttinger, ey heller maae noget maales med Skieppe, Kutting eller halv Kutting, som kan maales med Tønde. Vahre af stor Vægt maae ikke heller veyes i Partier med Bismere eller smaa Vægt, men med vedborlig stor Vægt.

17.

Befindes nogen, være sig af Indbyggerne i deres indbyrdes Handel, eller af Handelens Betiente at give den Kiøbende mindre Maal og Vægt, end ret og lovlig, da skal han svare den Kiøbende til Skaden, og desuden bøde til Sognets Fattige første og anden Gang 2 Rdlr. om Vahrene ere under 1 Rdlrs. Værd, og ere de over, da 3 gange saa meget som de ere Værd; men findes nogen oftere i saadan Forseelse, straffes han i høyeste Maade efter Sagens Beskaffenhed, som for forsætlig Bedragerie. Under samme Straf skal det og være strængeligen forbudet at fordre eller tage nogen Overvægt paa blød eller tør Fisk, Talg eller andre veyende Vahre, samt Overmaal paa Tran eller andre maalende Vahre.

18.

Naar enten Sysselmændenes eller Handelens Maal og Vægt i Island bliver slidt eller beskadiget paa nogen Maade, maae det ingenlunde der i Landet repareres; men det skal uvegerlig sendes til Kiøbenhavn, for efter Omstændighederne at repareres og omjusteres eller giøres af nye.

19.

Men skulle nogen befindes i forsætlig Forandring paa, eller anden svigagtig Behandling af Maal og Vægt, hvad Navn den have kan, da straffes som Falsknere efter Vor Norske Lov, baade de, det have giort eller ladet giøre, og de der vidende bruge saadan forfalsket Maal og Vægt.

20.

Befindes nogen at bruge Vægt og Maal, som af Elde eller Brug eller andet Tilfælde kan være beskadiget, da, om enten saadan Feyl er kiendelig, eller og tilforn paa dets Urigtighed er klaget, skal han foruden Skadens Erstatning, miste samme Vægt og Maal, og

 der-

derforuden bøde første Gang fra 1 til 4 Rdlr., efter Sagens Beskaffenhed; men skeer det oftere, da straffes han som Falskner.

21.

For at al Mistanke om urigtig Maal og Vægt saa meget vissere kan vorde forekommet, bør de Handlende i Island lade Indbyggerne være tilstede ved Vægten og Maalet, baade paa de Vahre, som de levere til Handelen, og som de modtage af samme; og naar nogen Tvivl om Maalets eller Vægtens Rigtighed skulle forefalde, skulle Vahrene da strax i tvende uvillige Mænds Overværelse eftermaales eller veyes, til hvilken Ende de Handlende altid bør lade det til saadan Eftermaaling og Veyning fornødne rigtige Maal og Vægt være følgagtig til Afbetiening.

22.

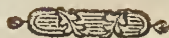
Kiøbmændene og andre i Island, der forestaae Handelen sammesteds, bør baade selv bruge den allernøyeste Agtsomhed, saa og have al fornøden Opsigt med deres Under-Betiente, at Handelens Maal og Vægt ikke skal blive misbrugt til nogen Fornærmelse, da det Modsatte, om dette skeer, geraader dem til Ansvar.

Sysselmændene skulle og hver i sit Syssel have al muelig Indseende med, at det af Os allernaadigst anordnede Maal og Vægt, saavel af Indbyggerne, som af de Handlende ubrødelig bruges og behandles; Til hvilken Ende de ey allene aarlig skulle eftersee al Vægt og Maal ved Vedkommende Handeler, paa det, at det deraf, som ved Brugen kunde have faaet nogen Feyl, kan betimelig vorde sat ud af Brug og hidsendt, hvilket de, der forestaae Handels-Havnene, desuden skulle, naar det skeer, være forbunden til ufortøvet for dem at anmelde; men Sysselmændene skulle og være forpligtede til, saavidt det er fornødent og giørligt, at indfinde sig personlig paa Handelsstæderne, saasnart nogen Tvistighed om Maal og Vægt indfalder, foruden Forhaling at befordre samme til lovlig Afgiørelse.

23.

Hvis Strafbøder, som nogen i foreskrevne Maader for sin Forseelse kan tilkomme at udgive, skal Vedkommende Amtmand besørge

ved

ved Sysselmanden inddrevne og uddeelte til det Sogns Fattige, hvor Forseelsen er skeet.

Hvorefter de Vedkommende sig allerunderdanigst haver at rette; Givet paa Vort Slot Friderichsberg den 18 Junii 1784.

Under Vor Kongelige Haand og Signet.

CHRISTIAN R.

Schack Rathlou.

Luxdorph. *P. Aagaard.*